

אחר כותלנו

עלון בוגרי ישיבת "הכותל" פ"ת פרשת "כי תבוא" תש"ע פ"ת מספר 35

פתיחה

הרב טוביה ליפשיץ

מסע התשובה של כלל ישראל כהכנה לשנה החדשה, מפגיש אותנו השבת בתמרור נוסף בדרך אל היעד. "תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: עזרא תיקן להם לישראל שיהיו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבמשנה תורה קודם ראש השנה. מאי טעמא? אמר אביי ואיתימא ריש לקיש: כדי שתכלה שנה וקללותיה" (מגילה לא ע"ב).

על עניינה של תקנה זו במסגרת תקנות עזרא לא נרחיב את היריעה כאן (ראה "ומיכאל היה" – ספר זיכרון ע"מ 74). מהן הקללות שב"משנה תורה" שאותן צריך לקרוא לפני סוף השנה? הר"ן בפירושו על הר"ף (מגילה יא ע"א בדפי הר"ף) כותב במפורש שהכוונה ל"כי-תבוא", וכך מוכח מדברי הגמרא במסכת ב"ב פ"ב ע"ב.

אלא שהתוס' במסכת מגילה (לא ע"ב ד"ה קללות) הביא בשם רבינו ניסים שייתכן שגם פרשת נצבים נחשבת כקללות ויש צד לומר שגם פרשת האזינו. בעל ספר האשכול רבי אברהם מנרבונא (מהד' אויערבך, ח"ב, עמ' 59) כותב שגם פרשת נצבים נחשבת כתוכחה.

התוס' דוחים את ההבנה הזאת ומסקנתם שאכן מדובר בפרשת כי-תבוא, וכן כתבו המרדכי בסוף מגילה והרא"ש שם.

הנימוק לתקנה לקרוא את פרשת כי-תבוא "כדי שתכלה שנה וקללותיה" – מהו עניין כילוי הקללות ומדוע הוא חשוב לקראת סוף השנה? בעל "תורת אמת" רבי לייבלה איגר שואל ומסביר:

"והנה יש להבין איך שייך תכלה השנה וכו' ע"י הקריאה... ויש לומר על פי פשוטו כי עיקר עניין הקריאה הוא שאנו מקבלים עלינו מה שקורין בפה... וממילא בוודאי אנו מקבלים עלינו לשמוע ולשמור ולעשות וממילא נכלים הקללות. כי אין עוד להם מקום לחול עלינו, חס וחלילה" (ח"ב עמ' 223).

הקריאה מעוררת אותנו לתקן את מה שצריך והפעולה הזאת מכלה את הקללות. הרב סולובייצ'ק בספרו "דברי השקפה" מעניק כיוון שונה לחלוטין בהסברו לתקנת עזרא. אנו קוראים את פ' כי-תבוא כי בה מצוי עניין השבועה לקבלת התורה. לקראת יום הכיפורים, יום מתן לוחות שניות, אנו חווים מחדש את תהליך מתן תורה (עמ' 111).

רבי שלמה מרדאמסק בעל התפארת שלמה מסביר הסבר חסידי לפשרה של התקנה: "זוהי בחינה מסוימת של 'וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ', אם חס ושלום נגזר לא טוב, יצאנו ידי חובה בקריאת הפרשה והכל יתהפך לטובה בעזרת השם" (עמ' 270).

בערב ראש השנה מתבקש כל אחד לבדוק מחדש את חלקו בכריתת הברית עם הקב"ה. קריאת פרשת התוכחה היא חלק מתהליך סיכום השנה, שהרי הקללות הן מרכיב בברית שבין הקב"ה לכנסת ישראל "אלות הברית" (דברים כט, ב) גם מי שפרש חלילה מן הברית מחוייב לחזור אליה. ובניסוח חז"ל: "אמר להם הקב"ה: אף על פי שהקללות הללו באות עליכם, הן הן מעמידות אתכם" (תנחומא ניצבים א').

נתפלל ונצפה שיתקיים בנו ובכלל ישראל "תכלה שנה וקללותיה", וכהשלמת הפייטן "תחל שנה וברכותיה".

תהילים של שבת – פרק נ"א הרב ישעיהו הדרי

דברי הגמ' (שבת קטז ע"ב) מלמדים שהיו זמנים בהם היו מקדישים בשבת זמן לעסוק בספרי הכתובים (ראה תוס' שבת קד ע"ב ד"ה אלמלא) מסתבר שהרעיון המונח בבסיסו של המנהג הוא העיסוק המשולש בשבת: תורה – בפרשת השבוע, נביא – בקריאת ההפטר

וההשלמה בכתובים – בשבת אחה"צ.

בליקוטי מהרי"ח (סדר תפילת מנחה בשבת) העלה השערה שיש לעניין יחס למנהג המאוחר לומר את מזמורי תהילים קי"א – קי"ב לאחר קריאת התורה במנחה (ראה עוד בהקדמת חזון המקרא עמ' 32) בסופו של הסידור "עבודת ישראל" מופיעה רשימה של פרקי תהילים שנהגו באשכנז לומר בשבת ביחס לפרשיות השבוע.

ב"שלטי הגיבורים" לר' אברהם משער אריה האיטלקי (מהדורת שפר"בשם השיר שבמקדש" ירושלים תשכ"ה במסגרת האנציקלופדיה לענייני המשכן והמקדש) הביא רשימה שונה לפי מנהג יהודי איטליה (עמ' 92).

בספר "תהילת שפר" (עמ' 119) הביא עצ"ם הכהן סברה שמקור מנהג אמירת פרקי תהילים הוא במה שנזכר בגמ' על עיסוק בספרי הכתובים בשבת. בגיליונות הבאים לקראתנו נעסוק אי"ה ביחס שבין מזמורי תהילים לפרשיות השבוע.

ברשימת פרקי תהילים לפרשיות השבוע מופיע לפרשת תבוא פרק נ"א. אכן, הפרקים המתייחסים לפרשיות חודש אלול אפשר למצוא בהן יסודות לענייני דיומא – ימי הרחמים והסליחות.

הדבר בולט בפרשתנו. במרכז – הברית שנכרתה בערבות מואב וצמודה לה התוכחה המורכבת מהברכות והקללות, ואכן בפרקנו באה תפילת השב בתשובה כתוצאה מהתוכחה.

בספר שמואל ב' (יב,א) נאמר "וַיִּשְׁלַח ה' אֶת נָתָן אֶל דָּוִד וַיֵּבֶא אֵלָיו" באותו לשון פותח פרקנו "למנצח מזמור לדוד: בָּבֹא אֵלָיו נָתָן הַנְּבִיא" ומכאן ואילך בא וידוי דברים. חלק מהם משמשים כמקורות להלכות תשובה. כך פסק הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ב ה"ח) "עברות שהתוודה עליהן ביום הכיפורים זה חוזר ומתוודה עליהן ביום הכיפורים אחר אע"פ שהוא עומד בתשובתו שנאמר (בפרקנו פסוק ה') "כִּי פָשַׁע אָנִי אֲדַע וְחַטָּאתִי נִגְדִי תָמִיד". אמנם, המחבר בשו"ע הקל בניסוח "עוונות שהתוודה עליהן ביום כיפורים שעבר ולא שנה עליהן אפילו הכי יכול לחזור ולהתוודות עליהן" (סימן תר"ז ס"ד. משנ"ב ס"ק י"ד) "ובגמ' קאמר הרי זה משובח משום שנאמר 'וְחַטָּאתִי נִגְדִי תָמִיד'".

איזכור חטא האבות בוידוי הבנים מופיע בפרשת התוכחה בתורה "וְהִתְוַדּוּ אֶת עֲוֹנֵם וְאֶת עֲוֹן אֲבֹתָם" (ויקרא כו,מ) וחוזר בתהילים (קו,ו-ז) "חַטָּאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הָעֲוִינוּ הִרְשָׁעֵנוּ: אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרִים לֹא הִשְׁכִּילוּ נִפְלְאוּתְךָ" ושוב נזכר בנחמיה (ט,טז) "וְהֵם וְאֲבוֹתֵינוּ הִזִּידוּ וַיִּקְשׁוּ אֶת עַרְפָּם" ומכאן לניסוח במחזור התפילה "אבל אנחנו ואבותינו חטאנו" ולנרמז בפרקנו "הן בעוון חוללת".

עניינה של התשובה אצל השבת נדון החל מימות התנאים ועד להוגי מחשבת דורנו. היסוד מעוגן "מזמור שיר ליום השבת: טוב להדות לה" (תהילים צב,א-ב) ובמדרש "אדם הראשון אמרו כדי שילמדו כל הדורות שכל מי שמודה על פשעים ועוזב ניצל מדינה של גהינום" (מדרש תהילים בובר מזמור צב). טוב להודות, טוב להתוודות.

דברי החתימה בפרקנו משמשים גם בשיר הייחוד ליום שבת "היטיבות מאד לראשונים כן תיטיב גם לאחרונים... ה' תבנה עירך מהרה כי עליה שמך נקרא... זבחי צדק שמה נזבחה וכימי קדם תערב מנחה... וברצונך תעשה חפצנו הבט נא עמך כולנו".

א לְמִנְצַח מְזִמּוֹר לְדָוִד. ב בָּבֹא אֵלָיו נָתָן הַנְּבִיא כְּאֲשֶׁר בָּא אֶל בֵּית שֹׁבַע. ג חֲנָנִי אֱלֹקִים כְּחִסְדְּךָ כְּרַב רַחֲמֶיךָ מִחַה פָּשְׁעִי. ד הרבה [הרב] כְּבִסְנִי מַעֲוִנִי וּמַחְטָא תִי טְהַרְנִי. ה כִּי פָשַׁעִי אָנִי אֲדַע וְחַטָּאתִי נִגְדִי תָמִיד. ו לֹךְ לְבַדְּךָ חַטָּאתִי וְהִרַע בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדַבְּרֶךָ תִּזְכָּה בְּשִׁפְטֶךָ. ז הֵן בָּעוֹן ח וְלִלְתִי וּבְחַטָּא יַחְמַתְנִי אָמִי. ח הֵן אָמַת חִפְצָת בְּטָחוֹת וּבִסְתֵם חֲכָמָה תוֹדִיעֵנִי. ט תַּחֲטָאֲנִי בְּאִזּוֹב וְאֶטְהֶר תְּכַבְּסֵנִי וּמִשְׁלַג אֲלַבֵּן. י תִּשְׁמִיעֵנִי שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה תִּגְלָנָה עֲצֻמוֹת דְּכִיתָ. יא הִסְתֵּר פְּנֶיךָ מִחַטָּאִי וְכָל עֲוֹנֹתִי מִחָה. יב לֵב טְהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹקִים וְרוּחַ נָכוֹן חִדַּשׁ בְּקִרְבִּי. יג אֵל תִּשְׁלִי כְּנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קְדֹשְׁךָ אֵל תִּקַּח מִמֶּנִּי. יד הִשִּׁיבָה לִי שְׁשׁוֹן וְשַׁעַד וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי. טו אֲלַמְּדָה פָּשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלָיךָ יָשׁוּבוּ. טז הִצִּילֵנִי מִדְּמַיִם אֱלֹקִים אֱלֹקִי תִּשׁוּעָתִי תִּרְגֵּן לְשׁוֹנִי צִדְקָתְךָ. יז ה' שִׁפְתֵי תִּפְתַּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ. יח כִּי לֹא תַחְפֹּץ זִבְחִי וְאֶתְנָה עֹלָה לֹא תִרְצָה. יט זִבְחִי אֱלֹקִים רוּחַ נְשִׁבָרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכָּה אֱלֹקִים לֹא תִבָּזֶה. כ הִיטִיבָה בְּרָצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם. כא אֲזַ תַּחְפֹּץ זִבְחִי צִדְק עֹלָה וְכָלִיל אֲזַ יַעֲלוּ עַל מִזְבִּיחַךָ פָּרִים.

"וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו" הרב ברוך וידר

שאומר רש"י על הקב"ה מלך מלכי המלכים ביחס לעם ישראל "וידע אלוקים – נתן עליהם לב ולא העלים עיניו" (שם, כה).

לרצות לראות למה בן זוגי זקוק ולרצות להשלים את זה מלב אוהב. דבר נוסף שנראה לי לומר בזה הוא לראות ולהתבונן בטובות הרבות שכן זוגי נותן לי. מתוך ראייה פנימית זו באים להכרת הטוב מתוך כך גם נעלם איזה דבר שהוא אולי לפעמים מפריע, אבל כאשר נתבונן על הטוב הרב מכירים בטוב הזה ומכירים טובה עליו, יש יכולת להכיל גם את מה שמפריע. דבר זה שייך בכל בן זוג לבן זוגו ויש להוסיף שאינו תלוי ביחס ההדדי משום שמצד האמת זהו החיוב שמחייב הקב"ה את כל אחד ביחס לבן זוגו והחיוב איננו תלוי ואיננו נובע מיחסו. בוודאי כאשר פניו של אחד מופנות לשני, יפנה השני אליו כמים הפנים לפנים.

יש שלום בית ש"לא רבים" ויש שלום בית עליון של פניהם איש אל אחיו, של נתינת עיניים ולב אל בן הזוג ומתוך כך זוכים להשראת שכינה. בשולי הדברים אוסיף שזוכים לאושר וגם לשכר גדול. בבית כזה שבו גדלים ילדים שרואים בעיניהם תמונת מצב כזו המתוארת לעיל גדלים ילדים בריאים בנפשם, ילדים שיודעים לתת ולאהוב.

פינה חדשה זו תעסוק בע"ה בענייני "זוגיות". יכולים אתם גם להפנות שאלות למערכת, נשתדל להתייחס גם לשאלותיכם.

חודש טוב ומבורך.

בקודש הקודשים של בית המקדש ושל המשכן הונחו שני הכרובים. המצב השלם בין הכרובים הוא המצב בו פונים הם איש אל אחיו – כך אומרת התורה וכך מתבאר בגמ' ב"ב. הכרובים הם סמל לאהבת הקב"ה ועם ישראל.

אהבת איש ואשתו הינם גם מודל של שלמות כדוגמת אהבת ה' וישראל. לא בכדי כותב הרמב"ן באגרת הקודש שהחיבור בין איש ואישה הוא בחינת קודש קודשים.

מכאן נלמד אל המצב השלם ב"זוגיות" נכונה. המצב הנכון בין איש ואשתו הוא פניהם איש אל אחיו. מהי המשמעות של הדברים? נראה לומר, שיש לדבר שתי הבנות – פשוטה ועמוקה יותר.

הראשונה, כפשוטו, להתבונן איש אל אשתו ואישה אל בעלה. התבוננות של אהבה ושל חשיבות, כילד המתגלש במגלשה ואומר: "אמא תראי, אבא תראה", ואם אבא ואמא לא הסתכלו וראו – לא שווה לילד כל הנאתו. גם אנו צריכים להביט כל אחד אל בן זוגו ומתוך כך נולדת אהבה.

המשמעות היותר מעמיקה היא התבוננות הדדית, אל צרכי בן הזוג. להתבונן מהם הצרכים של בעלי או של אשתי – מה הוא אוהב, מה חסר לה, למה היא מצפה. הפנים אל פנימיותו של בן הזוג, אל צרכיו הגשמיים, הנפשיים והרוחניים, כמשה רבנו שאומר עליו רש"י "נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם" (שמות ב,יא) וכמו

הפרשה בהלכה – וידוי עוונות וידוי מעשרות הרב לירון כהן

חָטָא עָלֶיךָ". וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו. וכן החובל בחבירו והמזיק ממנו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר "מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם".

מקורו של הרמב"ם הוא מהפס' בפרשת נשא המתייחס לוידוי שעם הבאת הקרבן אלא שבספרי (הובא בסה"מ לרמב"ם מצוה ע"ג בשם המכילתא) למדו מכאן וידוי בכל מקום ובכל זמן: "לפי שנאמר 'וְהִתְוֹדָה אֲשֶׁר חָטָא' - יתודה על חטא שחטא 'עָלֶיךָ' - על החטאת... מנין אתה מרבה שאר כל המצות? תלמוד לומר 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְהִתְוֹדָה' ומנין אף מיתות וקריתות... יכול בזמן שהם מביאים (קרבן) מתודין, ומנין אף בזמן

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"א, הל' א'): "כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו - חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וגו' וְהִתְוֹדוּ אֶת חַטֹּאתֵם אֲשֶׁר עָשׂוּ" זה וידוי דברים. וידוי זה מצות עשה. כיצד מתודין? אומר: אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובושתי במעשי, ולעולם איני חוזר לדבר זה וזהו עיקרו של וידוי. וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח. וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה ויתודו וידוי דברים שנאמר "וְהִתְוֹדָה אֲשֶׁר

ששתיקה כהודאה וכהסכמה עימו. הוידוי אם כן מנתק מהאדם את הרצון הפגום שגרם לאשמה. הצד של הוידוי המתייחס לקבלת האחריות של האדם על חטאיו ופשעיו גורם לכאב ולצער שכן האדם הוא האשם. הצד של הוידוי המתייחס למחאה כנגד האשמה גורם לשמחה ולתחושת טהרה פנימית ע"י שאיפת האדם לטוב ורצונו להשתחרר מהעול הכבד של החטא.

המשניות **במסכת מעשר שני** (פרק ה' י"ג) מפרטות בהרחבה את דרשות חז"ל הנלמדות מהפס' בפרשתנו העוסקים בענין וידוי המעשרות: "בַּמִּנְחָה בַּיּוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן הָיוּ מִתְוַדִּין. כִּיצַד הָיָה הַיּוֹדֵי, בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבֵּית זֶה מֵעֵשֶׂר שְׁנֵי וְנִטְעַר רְבָעִי... כָּכָל מִצְוַתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי, הֵא אִם הַקֹּדִים מֵעֵשֶׂר שְׁנֵי לְרֹאשׁוֹן, אֵינִי יָכוֹל לְהִתְוַדֹּת... עָשִׂיתִי כָכָל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי, שְׁמַחְתִּי וְשִׂמְחָתִי בּוֹ..."

הרב קוק בהסתכלותו הרחבה, השווה בין הוידוי על העוונות לבין פרשת וידוי המעשרות (לסוג וידוי זה המהווה הודאה חיובית על מצווה שנעשתה בשלימות אין אח ורע במצוות התורה) מהשוואה זו למד הרב כי כל אדם החפץ לעבוד את ה' בצורה שלמה נזקק בזמנים שונים בחייו לשתי צורות הוידוי.

כך כתב **בעין אי"ה** (על המשנה שם): "במנחה ביו"ט האחרון היו מתוודים, כיצד ה' הוידוי ביערתי הקדש וגו'. כשם שצריך שיהי' מוטבע באדם גודל עוצם חובתו בעבודת ד', בעשות הטוב וקדושת המעשים והדרכים, והישרת הדיעות והמדות בציור בהיר מאד, עד שיבורר לו שאם גם יהי' משתדל בכל כחו לרדוף אחר הטוב והצדק, בכל זאת רחוק הדבר הוא שיצא באמת ידי חובתו הגמורה. ועל כן כך היא מדתן של צדיקים שהם משקיפים על עצמם כמקצרים בצדקה ומעשים טובים, על כן הם רחוקים מגאווה ומסובלים בענות צדק. עכ"ז אין טוב לאדם שמדה זאת תפעול עליו יותר מדאי, עד שתדריכהו מנוחה ותגזול ממנו ששונן ושמחתו ושלות נפשו, בהשגתו בשכל, בתורה ובכל מדה טובה ומעגל טוב. על כן נתנה לנו התורה דרך להערה שצריך האדם שישמח גם כן לפעמים גם בביטוי שפתיים על מעשה הטוב אשר עשה. וכפי המדה הראויה לחזק לבבו בעבודה, ולשמח נפשו בפעלי יושר כתורה וכמצוה, ראוי שימצא בנפשו קורת רוח וימלא שמחה ושלוחה, ולא יהי' תמיד בעיניו כרשע וכמקצר גם במקום שיצא באמת ידי חובתו. על כן כשם שיש תועלת גדולה לתיקון הנפש בוידוי העוונות, כן יש גם כן תועלת לפרקים קבועים, שאמנם רחוקים הם ואינם תדירים כל כך כוידוי של החטאים, כדי

שאין מביאין (קרוב) תלמוד לומר "דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְהִתְוַדּוּ".

גדרו של הוידוי שהוא הוא מצוות התשובה מורכב משלושה חלקים: א. הזכרת החטא. ב. חרטה על העבר. ג. קבלה על להבא (כך ברמב"ם הל' תשובה פ"ה ה"א. פ"ב ה"ב). בנוגע לחלק הראשון, הזכרת החטא נחלקו התנאים (יומא פ"ו ע"ב) אם צריכים לפרט את החטא ("אֲנִי חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְּדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב") או לא ("אֲשֶׁרִי נָשׂוּי פָשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה"). הרמב"ם (שם פ"ב ה"ג) המרדכי והכל בו פסקו שיש לפרט, הטור בסימן תר"ז כתב שלא לפרט. בדעת הרי"ף והרא"ש נחלקו הב"י והב"ח (שם בסימן).

השו"ע פסק (סימן תר"ז ס"ב) שידי חובת מצוות וידוי יוצאים בלי פירוט. עיקרו של הוידוי הוא איפה קצר מאד: "אבל אנחנו חטאנו" או בקיצור יותר "חטאתי", אלא שמכל מקום נכון לפרט החטא, בתנאי שיהיה בלחש ולא בקול רם. וכבר כתב הרמב"ם (שם פ"א ה"א): "כל המרבה להתוודות ומאריך בעניין זה הרי זה משובח".

בטעם המצווה כתב בעל **ספר החינוך** (מצוה שס"ד): "משרשי המצוה, לפי שבהודאת העון בפה תתגלה מחשבת החוטא ודעתו שהוא מאמין באמת כי גלוי וידוע לפני האל ברוך הוא כל מעשהו ולא יעשה עין רואה כאינה רואה, גם מתוך הזכרת ההטא בפרט ובהתנחמו עליו יזהר ממנו יותר פעם אחרת לבל יהיה מכשול נכשל בו, אחר שיאמר בפיו כזו וכזו עשיתי ונסכלתי במעשי - יהיה נגדר שלא ישוב לעשות כן, ומתוך כך ירצה לפני בוראו, והאל הטוב החפץ בטובת בריותיו הדריכם בדרך זו יזכו בה".

עיקר ענינו של הוידוי כפי שמתבאר בספר החינוך הינו הודאה על העוון ועזיבת החטא, ועל כן: "כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ וכן הוא אומר ומודה ועוזב ירוחם". (רמב"ם שם פ"ב ה"ג) מכאן שצריכה אמירת הוידוי לבא מתוך הבנה וחרטה אמיתית ומתוך קבלה שבלב שלא לשוב על העוונות ולא 'כמצוות אנשים מלומדה' מלווה בהכאת הלב.

ניתן להעמיק ולבאר כי הוראת הוידוי כפולה היא, גם הודאה וקבלת אחריות וגם מחאה פנימית הנובעת ממעמקי הנפש כנגד החטא. החטא מיוחס לאדם כל עוד לא מחה כנגדו. הוידוי הוא למעשה התקוממות פנימית כנגד המעשה השלילי והכרזה מפורשת שאין לאדם רצון בו. מבט זה מלמד שאמירת "אשמנו" אינה באה להדביק באדם את האשמה אלא להיפך- לשחררו ממנה. כל עוד האדם לא התקומם כנגד יצרו הרע הרי

בגלל הטוב וצעריו ועצבונו ונפילת רוחו בגלל הרע. **ע"כ דרוש לנו וידוי המצות לפרקים לחזק לבבינו אל דרך ד', כמו שדרוש לנו וידוי הפשעים למען סור מוקשי רע,** ונכון מאד גם כן להטביע בטבע האדם מדת היושר והצניעות. שגם במקום שע"פ התורה הוא מצווה לספר בשבח מעשיו שעשאים כתיקונם, מכל מקום יהי' נוטה בטבעו הישר אל הענוה והצנע לכת, עד שיהי' הדבר עליו כמשא ויאחר כפי היכולת, עד שיבא למלאות החובה הזאת רק במועד היותר מאוחר שא"א לאחר עוד ומאחר שהמצווה הזאת היא ביו"ט של פסח כקבלת חז"ל, יאחרה עד הזמן היותר מאוחר שהוא מחוייב לקיים מצות קונו מאין דיחוי, יו"ט האחרון במנחה.

שלא יזוח עליו לבבו ויהי' נוטה לעצלה לגאווה ולשרירות לב. אבל לפרקים תמצא תועלת לעבדי ד' ישרי דרך גם כן בוידוי המצות, למען ישמח בהם בלבבו ויחזק ארחות חייו בדרך ד'... אם כן תיקון המעשרות כהלכתם הם כוללים את יסודי חובות האדם כולם, וללמד על הכלל יצאה תורה במצות וידוי, שלא יפליג האדם עצמו לדון תמיד את נפשו לכף חובה, ולמצא עצמו חייב ובלתי ממלא חובתו גם במקום שהוא ממלא אותה, כ"א ידון על עצמו גם כן בקו האמת, בעין פקוחה לדעת את מעשהו למצא קורת רוח ושמחת לב במעשה הטוב, ואז יתבררו לו דרכיו לדעת גם כן את חלקי הרע שבהם למען יסור מהם ביותר אומץ, בהיותו מעריך את שמחת לבבו

במצב מאוזן. נמצא, שכל אדם נמצא תמיד באיזון, וכמובן גם כל העולם כולו. עכ"פ, תמיד החזית נמצאת באיזושהי מקום, ומשם או שהיא מתקדמת או שהיא נסוגה, אם עשיתי מצוה אחת - התקדמתי, ועכשיו אני יכול לפרוש את החזית הלאה למצוה יותר גבוהה, ואם להפך אז להפך. ממילא תמיד צריך לשקול אם אני מעלה את עצמי ואת כל העולם, או שאני מוריד את עצמי ואת כל העולם. ר' ישראל מסלנט אמר שכלל ישראל הוא כמו שלשלת, כשאתה מושך את הטבעת העליונה אז כל הטבעות עולות, כל אחת לפי דרגתה בסולם, אבל כולן עולות, ואם אתה מוריד אז ח"ו כולן יורדות, אז כל מעשה שלי גורם או לחיזוק או להפך. זהו התוכן של ברכת זכרונות, לעורר אותנו על כוחם של מעשי האדם להשפיע על גורלו של העולם כולו.

חשבתי: היות ומידותיו של הקב"ה מידה כנגד מידה, הרי שסגולה גדולה ליום הדין לברך זה את זה בלב שלם בכתובה וחתומה טובה ובברכות אחרות, שהרי הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה לברך כל מי שמברך את ישראל - "ואברכה מברכיך" (בראשית יב, ג), ומה יותר טוב מלקבל ברכה של הקב"ה? הרי ברכה של בשר ודם אין ודאות שתתקיים, אבל ברכה של הקב"ה ודאי מתקיימת! זוהי א"כ העסקה הטובה ביותר שאפשר לעשות, לברך בלב שלם, שכולם יזכו לכתובה וחתומה טובה. וכן להיות ותרן, שכן כפי שדברנו קודם, הקב"ה אינו מוֹתֵר, "כי כל דרכיו משפט", אבל כשאדם עצמו ותרן, אזי המשפט גופא מחייב שגם הקב"ה יהיה ותרן כלפיו, כי מידותיו של הקב"ה מידה כנגד מידה. זהו שאמרו חז"ל (ר"ה יז, א): "יֵשׁא עוֹן וְעָבַר עַל פִּשְׁעוֹ" (מיכה ז, יח), למי נושא עוון? למי שעובר על פשע? וְלַגִּירָסָה הִגְרָא: "למי עובר על פשע, למי שנושא עוון". והיא היא. אם רוצים אנו שהקב"ה יהיה עובר על פשע, צריכים אנו עצמנו להיות נושאי עוון, לְיִתֵּר זֶה לְזֶה, לדון לכף זכות, ואז גם הקב"ה ידון אותנו לכף זכות, מידה כנגד מידה. ולהתחזק בתורה, להתחזק בלימוד הלכה, הלכות שבת ושאר כל הלכות ולימוד תורה בכללותה, הלכה, עיון, שו"ע, מוסר, כל דבר... ונכתב ונחתם כולנו לחיים טובים עם כל בית ישראל, אמן!

מתוך השיחה השבועית
הרב אביגדור הלוי גבנצל

חז"ל אמרו (קידושין מ, א-ב): "לעולם יראה אדם עצמו (ואת העולם כולו) כאילו חציו חייב וחציו זכאי... עשה מצוה אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות", ואם עבר עברה - להפך. לכאורה תמוה מאד: כמה מצוות וכמה עבירות יש בעולם? הרי המספרים הם עצומים. יש מליארדי בריות בעולם, ביניהם מיליונים מאחינו בני ישראל, כן ירבו. כל אחד מהם עושה אלפי אלפים של מעשים. יש א"כ מספר עצום של זכויות ומספר עצום של חובות בעולם. מהו הסיכוי שהמצב הוא בדיוק מאוזן? הרי הסיכוי לכך הוא אפסי! סוחר לא היה משקיע את כספו עבור הסיכוי שמליארדי זכויות ועבירות יתאזנו בדיוק מחצה על מחצה. איך א"כ אומרים לנו חז"ל להרגיל את עצמנו לחשוב תמיד שהעולם נמצא במצב של חציו זכאי וחציו חייב? התירוץ הוא, שהעולם אכן נמצא תמיד במצב מאוזן. הכיצד? הסביר מו"ר הרב דסלר זצ"ל (ב"קונטרס הבחירה" - מכתב מאלהו ח"א עמ' 111), שאדם נמצא תמיד בנקודת בחירה מסויימת, ממנה הוא יכול לעלות או לרדת. לגר"א לא היה אמנם נסיון אם להיות מחלל שבת בפרהסיא ח"ו או לא, אבל היה לו נסיון אם ללמוד עשרים ושתיים שעות ביממה או קצת פחות (עי' בהקדמת בני הגאון לביאורי הגר"א לשו"ע, ד"ה ותדע). אם היה נכשל חלילה בנסיון הזה, היה יורד במדרגתו ונכנס לנסיונות המתאימים לדרגה נמוכה יותר. וכן להפך: מי שנולד בין הקוזקים, למשל, אין לו בחירה אם לשבת ללמוד ש"ס ופוסקים, הבחירה שלו היא האם לשדוד וגם לרצוח את השדוד, או שמה לשדודו בלי לרוצחו נפש (על אף הסכנה שע"י כך תתגלה זהותו של השודד). אם יעמוד בנסיון זה, יעלה במשך הזמן לנקודת בחירה גבוהה יותר, ואז ביום מן הימים יוכל אולי גם להפסיק לשדוד, ולהגיע אף להיות גר צדק וללמוד ש"ס ופוסקים. ישנן אפוא נקודות גובה שונות בסולם הבחירה, ואולם בכל נקודה ונקודה שאדם נמצא בה, הכוחות הפועלים עליו להטותו לכאן או לכאן, נמצאים תמיד

מהנעשה בישיבה

• בשעה טובה השנה נפתחה בר"ח אלול עם כ- 50 תלמידים בשיעור א', יחד איתם, שאר התלמידים, האברכים, התלמידים בצבא ובני החו"ל מונה הישיבה השנה למעלה מ- 400 אנשים החובשים את ספסלי בית המדרש. הישיבה נפתחה ביתר מרץ ושמחה הלימוד מתרוננת מעל ספסלי בית המדרש. אנו מזמינים את הבוגרים לבוא ולקחת חלק בלימוד האינטנסיבי לקראת הימים הנוראים.

• בשבועות האחרונים נעשים מאמצים רבים לעדכן את רשימת הבוגרים של הישיבה, טלפניות מטעם הישיבה עוברות בוגר בוגר ע"מ לעדכן את פרטיכם בכדי שהישיבה תוכל להמשיך ולחזק את הקשר בינה לבין הבוגרים, באם ידוע לכם על אי אלו בוגרים של הישיבה איתם אבד הקשר או על בוגרים המעוניינים לקבל את העלון בדוא"ל נשמח לשמוע על כך דרך המייל aviezer@hakotel.org.il

• רישום לימים נוראים - בוגרים המעוניינים לקחת חלק בתפילות בימים הנוראים ניתן להוריד טופס רישום באתר הישיבה – www.hakotel.org.il

דבר המערכת

בוגרים יקרים,
אנו שמחים לפתוח את שנת הלימודים החדשה במרץ ובתנופה קדימה.
יחד עם ההתחדשות הבאה עלינו אנו שמחים לחדש את עלון הבוגרים, העלון פותח היום את שנתו השלישית ואנו מקווים כי אנו עונים לדרישות הקוראים, עם השנים אנו משתדלים ללמוד מתגובותיכם והארותיכם ושמחים על המשוב החיובי המגיע מבוגרים רבים.
העלון אותו אתם קוראים עבר מתיחת פנים ומופיע בחזות חדשה – מדורו של הרב הדרי על ההפטרות בא לקיצו ובמקומו הרב כותב מדור חדש על פרקי תהלים של שבת, המדור יופיע בעמוד השני יחד עם פרק התהלים של אותה פרשה, מתוך רצון לסייע לקוראים להם לא שגור סדר פרקי התהלים לפרשות.
כמו כן, נוסף לעלון מדור חדש – "פני איש אל אחיר" – העוסק בענייני משפחה, את המאמר הראשון למדור כתב ראש הישיבה ואנו מקווים כי רבני הישיבה יקחו חלק בכתיבת שאר מאמרי המדור.
בברכת שנה טובה, המערכת

תכניות חדשות בישיבה:

בשעה טובה נפתחו שתי תכניות חדשות בישיבה – בשאיפה להמשיך ולשאוף לקידום רוחני וחינוכי של הישיבה ושל הלומדים בה:
הרב ציקי ברלין פתח "כינוס" לקבוצה מתלמידי הישיבה המעוניינים להתפתח ולהעמיק הלימוד גמרא בעיון. « הרב גדי שליון פתח בהצלחה את התכנית החדשנית של "תורה אחרי צבא" בה לוקחים חלק בחורים אחרי שירות צבאי וכוללת תכנית לימודים עשירה של בניין רוחני והכנה לקראת החיים מחוץ לכתלי הישיבה יחד עם שילוב של עבודה או לימודים

מזל טוב

ליהודה סולומון, ליאיר יעקובוביץ', לרז כהן, ליוסף אקרמן לרגל נישואיהם « לר' דוד כהן, לר' ראובן קליין, לרב אליאב מאיר בנישואי ילדיהם « לרב בדימונה וראש הישיבה דוד תורג'מן, לרב יהושע אנגלמן, לאבי פרייזין לנישואי בנותיהם « לזאב אלק ולדוד ממון בנישואי ילדיהם « לר' אלימלך בן פזי בנישואי נכדתו « לנאור עמרן, לינאי אפלבוים, ליואל קניגסברג, גיל גוטליב לרגל אירוסיהם « לשי סגל באירוסיו בנו « לרב אהרן בוזגלו, לרב אביעד סיפרוני, לרב שלמה ברודי להולדת בתו « לרב בני יגר, לרב אליאב מאיר בהולדת הנכדה « לרב מאיר בן סימול למשרתו כר"מ בישיבה המדעית טכנולוגית ליד מכון לב. לרב אהרן בוזגלו לרגל מינויו למנהל ב"ס "דוגמה" « ליצחק אדרעי תנחומי הישיבה בפטירת אביו

יום הבוגרים יתקיים השנה ביום ד', ז' בתשרי:

15.00	התכנסות וכיבוד
15.30	תפילת מנחה
16.00	שיחת ראש הישיבה (אודיטוריום)
16.30	שיחת התעוררות – הרב נבנצל (אודיטוריום)
17.00	לימוד בחברותות בביהמ"ד לקראת השיעור
17.45	שיעור בביהמ"ד – הרב יעקב כץ
18.45	שיעור בביהמ"ד – הרב ח"י הדרי –
	ערב יום הכיפורים במסורת חז"ל
19.30	תפילת ערבית
	ארוחת ערב למעוניינים
	כל הזמנים לפי שיעור חורף, מומלץ לחנות בחניון קרתא, הכניסה לכלי רכב פרטיים לעיר העתיקה אסורה בשעות היום

טוב מראה עיניים

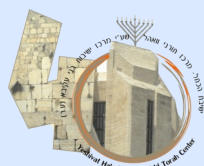

"לשמוע אל הרינה ואל התפילה" בוגר הישיבה אלי יפה ומקהלת בית הכנסת הגדול בטקס חנוכת בית המדרש של הישיבה

מערכת העלון

אחראי בוגרים **אביעזר סוויל**
עורך תוכן **עופר סיון**

העלון נבנה תוך כדי
תנועה, לכן נשמח לקבל
הארות והערות
misrad@hakotel.org.il

ישיבת הכתל - היכל וואהל
ת.ד. 603 ירושלים
91006
Tel: 02-6288175
Fax: 02-6271180
www.hakotel.org.il